

Leidraad meldingen valcalamiteiten in zorginstellingen voor langdurige zorg aan ouderen en/of chronisch zieken aan de Inspectie voor de Gezondheidszorg

Op basis van artikel 4a van de Kwaliteitswet bent u verplicht om aan de inspectie calamiteiten te melden.¹ Binnen zorginstellingen waar ouderen en/of chronisch zieken verblijven, zoals verpleeg- en verzorgingshuizen of kleinschalige woonvormen, is het niet altijd (direct) duidelijk of de gevolgen van een valcalamiteit tot de dood of ernstig schadelijk gevolg leiden. Ook is het niet altijd duidelijk of de calamiteit betrekking heeft op tekortkomingen in de organisatie van de zorg en/of het beroepsmatig functioneren van zorgverleners. Deze leidraad beschrijft wanneer u valcalamiteiten moet melden. In het opgenomen format staat de wijze waarop u moet melden.

Wanneer meldt u een valcalamiteit?

De Raad van Bestuur van zorginstellingen waar ouderen en/of chronisch zieken verblijven, meldt een valcalamiteit schriftelijk aan de IGZ als:

a) Het vermoeden bestaat dat de valcalamiteit plaatsvond ten gevolge van een tekortkoming in (de organisatie van) de zorg en/of het beroepsmatig functioneren van zorgverleners geldt.

Voorbeelden van tekortkomingen zijn:

- de afspraken in het zorg- en/of behandelplan zijn niet nagekomen;
- communicatieproblemen tussen beroepsbeoefenaren;
- er heeft recentelijk geen systematische risicoanalyse plaatsgevonden ondanks het feit dat er bekendheid is van intrinsieke factoren² bij de cliënt en het risico op valgevaar hierdoor voorspelbaar is;
- medicatiegerelateerde problemen (medicatiefouten, delier, bijwerkingen,)
- het gebruiken van een ondeugdelijk medisch hulpmiddel;
- een onjuiste toepassing van een medisch hulpmiddel

en/of b) Wanneer een valcalamiteit tot de dood leidde, ook als de dood later (tot 30 dagen na het incident) intrad.

Het overlijden zelf is een duidelijke uitkomstmaat. De keuze is gemaakt om overlijden tot 30 dagen na het incident in deze leidraad op te nemen om het overlijden niet uit te sluiten dat gerelateerd is aan het incident, maar niet acuut tot overlijden heeft geleid..

en/of c) Wanneer een valcalamiteit tot ernstig schadelijk gevolg leidt.

Ernstig schadelijk gevolg is een in de Kwaliteitswet opgenomen formulering. Hieronder valt zowel lichamelijk, geestelijk als sociaal functieverlies, al of niet blijvend. Het betreft in ieder geval het niet-beoogd of onverwacht langdurig en/of ernstig toenemen van de zorgbehoefte als gevolg van de calamiteit. Zonder limitatief te willen zijn kunt u denken aan: optreden van een fractuur, het optreden van ernstige kneuzingen, het veranderen van het bewustzijn.

en/of d) Wanneer u twijfelt of er sprake is van een calamiteit³.

¹ Onder een calamiteit wordt verstaan: iedere niet-beoogde of onverwachte gebeurtenis die betrekking heeft op de kwaliteit van zorg en die tot de dood van of een ernstig schadelijk gevolg voor een cliënt van de instelling heeft geleid.

² CBO richtlijn Preventie van valincidenten bij ouderen (2004, www.cbo.nl)

³ Zie voetnoot 1.

U kunt het incident 24 uur per dag melden via www.igz.nl. U meldt het incident uiterlijk de eerstvolgende werkdag.

U kunt de melding al doen voordat u uitgebreider intern onderzoek naar oorzaak en te nemen maatregelen doet.

U kunt de gegevens later aanvullen.

Wat en hoe meldt u :

U meldt conform het format meldingen valcalamiteiten:

A. Gegevens over de cliënt

- a) Personalialia (naam, geboortedatum, geslacht)
- b) Indicatie/ zorgzwaartepakket
- c) De maatregelen genomen op basis van een valrisico-evaluatie⁴, zoals deze zijn opgenomen in het zorg(behandel-)leefplan.

B. De incidentbeschrijving

- a) Datum, tijdstip en plaats incident.
- b) Geef een korte omschrijving van het incident.
- c) Beschrijf de gevolgen en de nazorg voor betrokken cliënt en familie.
- d) In het geval een medisch hulpmiddel is betrokken bij het incident, wilt u dan aangeven welk medisch hulpmiddel dit betreft en of u de fabrikant van het hulpmiddel op de hoogte heeft gesteld van het incident.
- e) Ingeval de cliënt is overleden binnen 30 dagen na het incident, geeft u aan of er wel of geen verklaring van natuurlijke dood is afgegeven.

C. Oorzakenclassificatie

- a) Wat waren de oorzaken van het incident?
Lever hiervoor uw interne onderzoek aan. U gebruikt voor het onderzoek bij voorkeur de *Prisma*⁵- of *SIRE*⁶-methode. Met deze methoden kunt u op systematische wijze een incident analyseren en classificeren om zo te komen tot verbeteringen.

D. Eindconclusie

- a) Wat is de conclusie van het eigen onderzoek betreffende dit valcalamiteit?

E. Voorgenomen maatregelen

- a) Welke maatregelen zijn op basis van de analyse van de calamiteit getroffen voor de (organisatie van de) zorgverlening aan de betrokken cliënt?
- b) Welke maatregelen zijn op basis van de analyse van deze calamiteit getroffen voor de (organisatie van de) zorgverlening in het algemeen?

⁴ Zie voetnoot 2

⁵ http://www.patiëntveiligheid.net/PRISMA_methode.pdf of Prisma Praktisch, Tijdig leren van (bijna-)incidenten (I. Hemmes, P. Zweekhorst, 2008, ISBN 978-90-9023456-4)

⁶ <http://www.umcutrecht.nl/subsite/Patiëntveiligheid/VMS/Analyse-van-incidenten/> of *Patiëntveiligheid: systematische incident reconstructie en evaluatie* (I.P. Leistikow, 2009, ISBN 9035230795)

Na het melden van een valcalamiteit krijgt u binnen twee weken schriftelijk bericht over het vervolg van de melding. Dit kan bijvoorbeeld inhouden dat de melding als afgerond wordt beschouwd, of dat er nog aanvullende informatie nodig is.